

investigated. Structural shifts, trends and patterns of changes in external debt have been revealed. A paired regression model of the dependence of external debt on GDP change was constructed. The extremum of the function is calculated, that is, the value of GDP, under which the state external debt can decrease. The direction of further changes in the level of the state external debt has been determined.

Keywords: Gross external debt, state external debt, external debt structure and dynamics, gross domestic product, external debt model.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Грязнова А. Г., Маркина Е. В., Седова М. Л. и др. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Финансы и статистика, 2012. 496 с.: ил. ISBN 978-5-279-03455-0.
2. Фасолько Т. М. Моделювання взаємозв'язку між державним боргом та бюджетним дефіцитом в контексті забезпечення платоспроможності країни. *Університетські наукові записки*. 2016. № 4. С. 246–255. URL: Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2016_4_28
3. Сидорова А. В., Кюсак Я. В. Міжнародна статистика: Підручник. Донецьк: Каштан, 2013. 384 с.
4. Финанси: підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. 2-ге вид. переробл. і доповн. К. : Знання, 2012. 687 с.
5. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/imf/meta/ED_ukr_edit.htm
6. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>
7. Офіційний сайт Всесвітнього банку. URL: <http://www.vsemirnyjbank.org/>
8. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org/>

УДК 311:339.5:633/635

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЕКСПОРТУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

М. І. Габ, А. В. Сидорова

Анотація. У статті обґрунтовано, що одним з пріоритетних напрямів розвитку експорту України стає продукція рослинництва. Проаналізовано обсяг і динаміку експорту продукції рослинництва України та його значення для української економіки. Досліджено товарну та географічну структуру експорту продуктів рослинного походження, оцінено зміни в структурі експорту, визначено основні складові експорту та головні країни-партнери України, сконцентровано увагу на відкритті нових ніш на зовнішніх ринках сільгоспродуктів. Обґрунтовано актуальність та необхідність прогнозування експорту продукції рослинництва для визначення перспектив її розвитку як значного джерела доходів від зовнішньої торгівлі.

Ключові слова. Експорт, продукція рослинництва, динаміка, товарна й географічна структура, зовнішня торгівля.

Пріоритетним напрямом розвитку України як повноцінного партнера багатьох країн світу в міжнародних економічних відносинах є оптимізація зовнішньої торгівлі. На участь України в процесах глобалізації передусім впливають особливості міжнародного поділу праці. За останні роки держава все впевненіше набуває статусу світового експортера продукції рослинництва, що ставить перед вітчизняною наукою нові виклики, як в теоретичному, так і практичному статистичному забезпеченні управління в зовнішній торгівлі. У 2017 році частка експорту продукції рослинництва у загальному експорті України становила 21,3%, що зумовлює актуальність детального вивчення проблем галузі рослинництва.

Дослідженню ринку рослинництва присвячені праці багатьох видатних вчених, зокрема Кондратюк О. І., Боднар О. В., Шубравської О. В., Жука М. В., Саблука П. Т. та інших. Водночас, питання експортного потенціалу рослинництва та чинників його ефективного розвитку завжди залишається відкритим перед вітчизняною наукою.

Метою статті є обґрунтування необхідності прогнозування експорту продукції рослинництва для підвищення ефективності зовнішньоторговельних відносин.

За результатами 2017 року, обсяг експорту продукції рослинництва склав 9,22 млрд. дол., що практично співпадає з показником 2012 р. – 9,21 млрд. дол [1]. У порівнянні з

2007 роком експорт зріс у 5,3 рази. За період 2007–2012 рр. середньорічний темп росту склав 139,7%, за період 2013–2017 рр. – 100,9%. Це означає, що коефіцієнт уповільнення, який характеризує швидкість зміни рівнів одного ряду динаміки, склав 0,722, тобто середньорічний темп росту уповільнився на 27,8%. На рис. 1 видно, що в 2008 році відбулося потужне зростання експорту, що пояснюється рекордним врожаєм зернових і вступом України до Світової організації торгівлі [2]:

В абсолютному вимірі експорт продуктів рослинного походження в 2017 році склав 9216,4 млн. дол., з них: живі дерева та інші рослини 4,0 млн. дол., овочі 235,3 млн. дол., їстівні плоди та горіхи 195,3 млн. дол., кава і чай 13,6 млн. дол., зернові культури 6501,6 млн. дол., продукція борошномельно-круп'яної промисловості 182,0 млн. дол., насіння і плоди олійних рослин 2060,2 млн. дол., шелак природний 0,6 млн. дол., рослинні матеріали 23,8 млн. дол. Головною складовою експорту продукції рослинництва завжди були зернові культури, за обсягами виробництва та експорту яких Україна є серед світових лідерів.

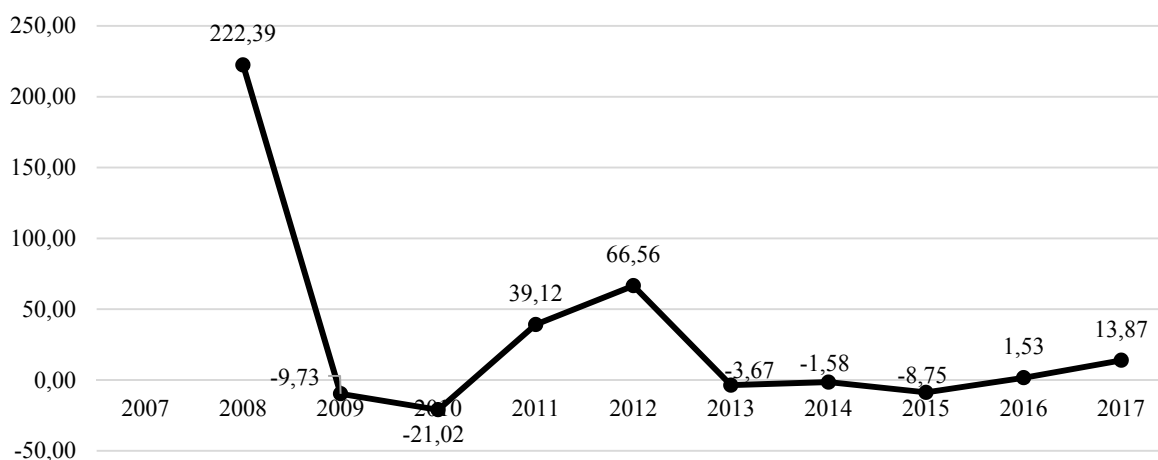

Рис. 1 Темпи приросту експорту продукції рослинництва, %

У структурі загального експорту України до 2014 року переважали чорні й кольорові метали та вироби з них [3]. Ознаки рецесії, що з'явилися у 2013 р., військові дії на сході України у подальшому призвели до суттєвих змін у структурі експорту України в бік продовольчих товарів та сировини для їх виробництва. Динаміка зміни складових експорту представлена на рис. 2:

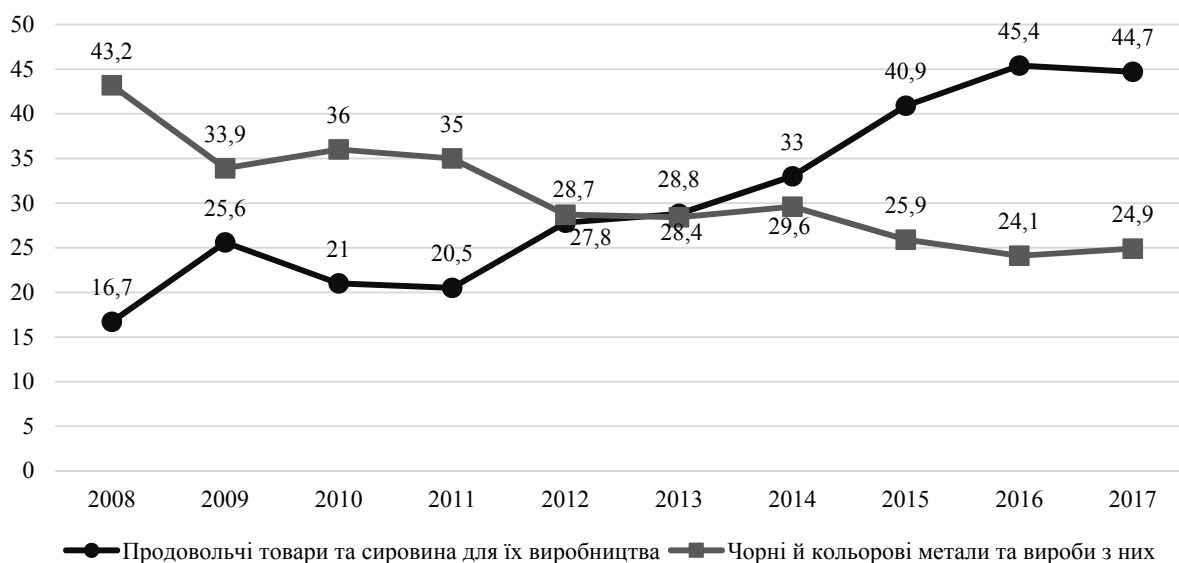

Рис. 2 Динаміка часток основних складових експорту, %

За період 2012–2017 рр. відбулися певні зміни в товарній структурі експорту продукції рослинного походження (рис. 3). Так, частка зернових культур зменшилася на 5,43 в.п., водночас як частка експорту насіння і плодів олійних рослин зросла на 3,31 в.п.:

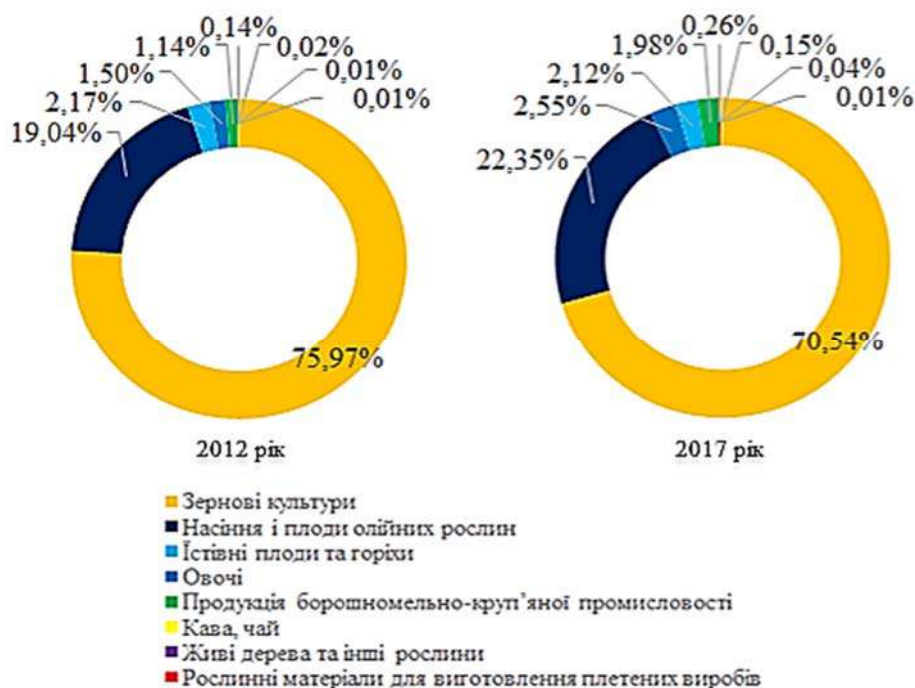

Рис.3 Структура експорту продуктів рослинного походження в 2012 та 2017 році

Значних змін зазнала географічна структура експорту продукції рослинництва. Якщо в 2012 році на СНД припадало 20,0% всього експорту України, на Європу 27,7%, Азію 32,1%, Африку 19,3%, Америку 0,3%, то в 2017 році частки, відповідно, склали 7,6%, 32,0%, 44,7%, 14,3%, 0,7%. Найбільше продукції рослинного походження Україна в 2017 році експортувала до Єгипту, Нідерландів, Туреччини, Іспанії, Китаю. На ці країни припадає 36,2% всього експорту.

Таблиця 1 – Географічна структура експорту продукції рослинництва

Країна	2012 рік		Країна	2017 рік	
	Експорт продукції рослинного походження, млн. дол.	Частка, %		Експорт продукції рослинного походження, млн. дол.	Частка, %
Єгипет	1555,6	16,9	Єгипет	997,0	10,8
Іспанія	1151,0	12,5	Нідерланди	778,9	8,5
Італія	551,9	6,0	Туреччина	577,6	6,3
Саудівська Аравія	510,0	5,5	Іспанія	496,4	5,4
Ізраїль	435,6	4,7	Китай	478,1	5,2
Інші	5009,8	54,4	Інші	5888,4	63,8
Разом	9213,9	100,0	Разом	9216,4	100,0

Джерело: розраховано і складено автором на основі даних [1]

Як видно з таблиці 1, у період 2012–2017 рр. відбулися значні зміни в географічній структурі експорту продукції рослинництва. Якщо у 2012 році на топ-5 країн припадала майже

половина всього експорту – 45,6 %, то в 2017 році частка скоротилася на 9,4 в.п. і склала 36,2 %. Насамперед це пов'язано з розширенням ринку збуту рослинницької продукції, співпрацею з новими торговельними партнерами України. Зменшився експорт і в абсолютному значенні, особливо до європейських країн, що пояснюється частковою невідповідністю продукції фітосанітарним вимогам країн-партнерів у міжнародній торгівлі [4].

Поступове зменшення частки промислової продукції та зростання значення продовольчої продукції, зміни географічної структури зумовлюють необхідність прогнозування експорту продукції рослинництва як надзвичайно важливої складової загального експорту України.

Прогнозування експорту продукції рослинництва є основою для розроблення політики регулювання зовнішньої торгівлі України. Аналіз моделей прогнозування показав, що найкраще складати прогноз на основі методу Олімп [5]. За цим методом коефіцієнт детермінації склав 0,603, відносна помилка апроксимації 14,9 %. Статистична точність і достовірність підтверджена критерієм Фішера: розрахункове значення 7,60, табличне 6,61.

Рис. 4 Динаміка й прогноз експорту продукції рослинництва України, млрд дол

Висновок: Україна з кожним роком поступово зміцнює свої позиції як світового експортера продукції рослинництва. За останні роки спостерігається тенденція зростання частки експорту насіння та плодів олійних рослин. Найбільшими імпортерами залишаються Єгипет та Іспанія, проте дедалі більше посилюється співпраця України з такими вагомими споживачами продукції рослинництва як Нідерланди, Туреччина та Китай. Відбувається активне розширення ринків збуту української продукції, що створює додаткові бізнес-можливості для вітчизняних експортерів. Водночас залишається відкритою проблема деякої невідповідності міжнародним стандартам якості продукції, що експортується, особливо європейським фітосанітарним вимогам.

Анотація. В статтю обосновано, що одним из приоритетных направлений развития экспорта Украины становится продукция растениеводства. Проанализированы объём и динамика экспорта продукции растениеводства Украины и его значение для экономики Украины. Исследована товарная и географическая структура экспорта продуктов растительного происхождения, оценены изменения в структуре экспорта, определены основные составляющие экспорта и главные страны-партнёры, сконцентрировано внимание на открытии новых ниш на внешних рынках сельхозпродуктов. Обосновано актуальность и необходимость прогнозирования экспорта продукции растениеводства для определения перспектив её развития как значительного источника доходов от внешней торговли.

Ключевые слова. Экспорт, продукция растениеводства, динамика, товарная и географическая структура, внешняя торговля.

Abstract. In the article was substantiated that one of the priority directions of Ukraine's exports development is crop production. The volume, dynamics of crop production export of Ukraine and its importance for the Ukrainian economy were analyzed in the article. The commodity and geographical structure of exports of plant products were studied, changes in the structure of exports were assessed, the main components of exports and major partner countries were identified, attention was focused on the opening of new niches. The relevance and necessity of forecasting the export of crop production to determine the prospects for its development as a significant source of income from foreign trade were substantiated.

Key words. Export, crop production, dynamics, commodity and geographical structure, foreign trade.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Інститут податкових реформ. URL: <http://ngoipr.org.ua/blog/eksport-silskogospodarskoyi-produktsiyi/>
3. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>
4. Агравері – аграрне інформаційне агентство. URL: <http://agravery.com/uk/posts/show/castka-produkcii-goslinnictva-u-strukturi-eksportu-ukraini-stanovit-50>
5. Шамилева Л. Л., Дейна А. Ю. Методические рекомендации для выполнения лабораторных работ по дисциплине «Статистическое моделирование и прогнозирование». Винница: ДонНУ им. Васыля Стуса, 2017. 104 с.
6. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <http://minagro.gov.ua/>
7. Сидорова А. В., Кіосак Я. В. Міжнародна статистика: Підручник. Донецьк: Каштан, 2013. 384 с.
8. Антикризова стратегія розвитку України: соціально-економічні, фінансові та глобальні виклики: монографія. Під заг. ред. А.В. Сидорової. Вінниця: ДонНУ, 2016. 328 с.

УДК 311

СУЧАСНЕ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩЕ УКРАЇНИ

В. П. Головащенко, А. В. Сидорова

Анотація. Статтю присвячено аналізу бізнес-середовища в Україні, яке є передумовою використання потенціалу бізнесу, підвищення ефективності і стабільності економіки. Проаналізовано вплив бізнес-середовища на динаміку кількості суб'єктів господарювання в Україні та здійснено оцінку перспектив зростання їх кількості. Автори у статті акцентують увагу на тому, що саме сформоване бізнес-середовище визначає рівень підприємницької активності.

Ключові слова: «бізнес-середовище», рейтинг «Doing Business-2018», суб'єкти господарської діяльності.

Постановка проблеми. Гармонійний розвиток держави потребує одночасного задоволення матеріальних і духовних проблем населення, що згідно закону зростання потреб постійно видозмінюються. Крім того, для сталого розвитку країни потрібно забезпечити високоефективне використання наявних ресурсів, збереження, відтворення і охорону навколишнього середовища. Усе це неможливо реалізувати без відповідних фінансових можливостей. Саме тому одним із найважливіших завдань, що стоять перед державою, є розбудова конкурентоспроможної економіки. Передумовою підвищення ефективності і стабільності економіки, використання позитивного потенціалу бізнесу є створення сприятливого бізнес-середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти бізнес-середовища було досліджено у працях багатьох науковців, а саме: Бодров В. Г., Буряк Г. С.; Страшний С.; Мельник М. І.; Швець Г. О.; Скриньковський Р. М.; та інші.

Мета статті – визначити сутнісні характеристики бізнес-середовища та дослідити його вплив на динаміку кількості суб'єктів господарювання в Україні, здійснити прогнозування кількості суб'єктів господарювання в Україні.

Виклад основного матеріалу. В економічній літературі бізнес-середовище представляється як складна, багатовимірна, багатофункціональна система. Під бізнес-